Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	10 september 2024
Portefeuille(s)	Opvang (MO/BW, ongedocumenteerden, vluchtelingen)
Portefeuillehouder(s):	Rutger Groot Wassink
Behandeld door	WPI, Programma Migratie, Asiel en Ongedocumenteerden,bestuurszaken.wpi@amsterdam.nl
Onderwerp	Uitkomst evaluatie op basis van de humanitaire toets (juli '24) en verzoek verlenging opvanglocatie Westerhoofd (MS Galaxy)

Geachte leden van de gemeenteraad,

In deze brief informeer ik u over het verzoek van 4 juni 2024 tot verlenging van de noodopvanglocatie Westerhoofd door het Rijk en de overwegingen die daarin voor het college van belang zijn om een besluit te nemen. Ook informeer ik u over de uitkomsten van de evaluatie op basis van de humanitaire toets die in de zomer van 2024 voor deze opvanglocatie is uitgevoerd. In bijlage 1 ontvangt u de volledige evaluatie op basis van de humanitaire toets op de noodopvanglocatie Westerhoofd zoals uitgevoerd in juli 2024.Het college neemt zich voor in te stemmen met het verlengingsverzoek voor de duur van 1 jaar, tot 20 oktober 2025. Het college baseert zich hierbij op de recente positieve uitkomst van de evaluatie op basis van de humanitaire toets en de aanhoudende knelpunten in de asielketen.

Amsterdam blijft zich inzetten voor opvang en ondersteuning aan vluchtelingen
Nog steeds is de druk op de asielopvangketen in Nederland hoog. Het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) kampt met een tekort aan opvanglocaties in het land. De asielprocedures duren lang en de doorstroom van statushouders naar woningen verloopt traag. Het voornemen van het kabinet-Schoof om de wet Gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen (hierna: Spreidingswet) in te trekken, zorgt voor onrust en onduidelijkheid in de keten. Het college is voorstander van het behoud van de Spreidingswet omdat het bijdraagt aan de eerlijkere verdeling van opvangcapaciteit voor asielzoekers over het land. Op dit moment worden ruim 3800 asielzoekers en statushouders door het COA opgevangen in Amsterdam. Ook zijn er voor ongeveer 3300 ontheemden uit Oekraïne gemeentelijke opvangplekken op voornamelijk tijdelijke locaties. Een van deze locaties is COA-noodopvanglocatie Westerhoofd op het schip de Galaxy voor 1500 personen in het Westelijk Havengebied (hierna: opvanglocatie Westerhoofd).

Overwegingen college bij verlengingsverzoek opvanglocatie Westerhoofd
De noodopvanglocatie Westerhoofd is nu 2 jaar in gebruik. Dat is een lange tijd voor een noodoplossing. De knelpunten in de asielopvangketen die ervoor zorgden dat deze noodoplossing nodig is, zijn nog niet opgelost. De uiteindelijke oplossing ligt bij een goed werkende en humane asielketen; met voldoende passende opvangplekken, door het versnellen van verblijfsprocedures, en een betere doorstroom van statushouders naar huisvesting.

Het voorzien in de benodigde opvangcapaciteit zoals opgenomen in de Spreidingswet is belangrijk voor het college. Het sluiten van een grote opvangvoorziening in de stad waar op korte termijn onvoldoende vervangende opvangcapaciteit voor in de plaats kan komen, draagt daar niet aan bij. Tegelijkertijd is de opvanglocatie Westerhoofd suboptimaal: er kan niet volledig aan alle eisen worden voldaan die wenselijk zijn voor een duurzame, langjarige opvanglocatie.
Het college is door de uitkomst van de evaluatie op basis van de humanitaire toets voornemens de opvanglocatie Westerhoofd te verlenging met 1 jaar, tot 20 oktober 2025. Het college weegt in haar besluit de uitkomst van de evaluatie op basis van de humanitaire toets en de aanhoudende druk op de asielketen mee. Hieronder volgt een samenvatting van de uitkomst van de evaluatie op basis van de humanitaire toets zoals uitgevoerd in de zomer van 2024 voor de opvanglocatie Westerhoofd.

Aan 22 van de 25 indicatoren in de evaluatie van de opvanglocatie Westerhoofd wordt voldaan
In de zomer van 2024 is opnieuw geëvalueerd hoe de opvang op de locatie Westerhoofd verloopt. [1] De zogeheten humanitaire toets is een toetsingskader ontwikkeld door de gemeente Amsterdam om de evaluatie van deze atypische COA-noodopvanglocatie uit te voeren.[2] In totaal evalueert de humanitaire toets 25 verschillende indicatoren, die zijn verdeeld in thema's op basis van de bovenstaande bronnen. Per indicator is aangegeven op basis van welke informatie de toetsing plaatsvindt. De thema's zijn:

1. Fysieke locatie en voorzieningen
2. Veiligheid
3. Gezondheidszorg
4. Werk en dagbesteding
5. Dagelijks leven

Op 6 februari 2024 heeft u de vorige evaluatie op basis van de humanitaire toets voor deze opvanglocatie ontvangen. Toen werd aan 22 van de 25 gestelde indicatoren voldaan. [3]
Uit de evaluatie in de zomer van 2024 komt hetzelfde beeld naar voren. De 3 indicatoren waar niet volledig aan voldaan wordt, zijn verbonden met het feit dat de opvanglocatie op een schip is:

- *Minimaal 4m² slaapruimte per persoon:* Door de indeling van het schip is dit niet te realiseren.
- *Zo veel mogelijk zelfvoorzienend (bijvoorbeeld koken):* Zelf koken is geen optie in verband met de brandveiligheid. Bewoners kunnen wel hun eigen was doen in de wasruimte op het parkeerdek.
- *Een levensstandaard voor minderjarige kinderen die past bij hun fysieke, geestelijke, spirituele, morele en sociale ontwikkeling:* Onveranderd ten opzichte van de vorige

[1] Artikel 5, lid a, bestuursovereenkomst inzake de vestiging van de noodopvanglocatie cruiseschip MS Galaxy, Centraal Orgaan opvang Asielzoekers en gemeente Amsterdam, dd. 22 september 2022.
[2] Raadsinformatiebrief "Evaluatie tijdelijke noodvoorziening Westerhoofd en voornemen tot verlenging met zes maanden en ophogen aantal opvangplekken", dd. 3 februari 2023.
[3] Raadsinformatiebrief "Uitkomst evaluatie humanitaire toets COA-opvanglocatie Westerhoofd en verzoek verlenging opvanglocatie tot 20 oktober 2025"https://amsterdam.raadsinformatie.nl/document/13784541/4 dd. 6 februari 2024.

evaluatie blijft dat de locatie niet ideaal is voor kinderen. De buitenspeeltuin voor jonge kinderen is per 1 juli 2024 gerealiseerd.

Opvang verloopt voorspoedig binnen de suboptimale omstandigheden
De opvang op het schip MS Galaxy verloopt voorspoedig. De sfeer op het schip is nog steeds rustig en gemoedelijk. De samenwerking tussen de partners wordt als zeer goed ervaren. Het verzoek van het Rijk voor een verlenging tot 20 oktober 2025 wordt door alle partners gesteund, vanwege de aanhoudende urgentie, het gebrek aan een alternatief en ook de constatering dat de locatie op dit moment goed draait.

Het COA heeft samen met de partners verdere stappen gezet in het verbeteren van de kwaliteit van de noodopvanglocatie voor de bewoners. Het programma-aanbod is uitgebreid en ook specifieker gericht op de verschillende doelgroepen. Incidenten komen voor waar mensen samenleven, ook in opvanglocaties. De politie geeft aan dat incidenten die zich voordoen, beperkt zijn en adequaat door het COA worden opgepakt. Dit getuigt van een goede samenwerking. Ook de fysieke omgeving is verbeterd. De walstroom is sinds juni 2024 operationeel, de verkeersveiligheid is door de aanleg van een ander fietspad verbeterd en de buitenspeeltuin is sinds 1 juli 2024 open. Het terrein wordt nog verder uitgebreid in samenwerking met de Port of Amsterdam.

Uit de evaluatie komt ook naar voren dat een aantal werkafspraken weer wat aangescherpt moeten worden. Dit zal in de overleggen met betrokken partijen worden besproken. Op aanbeveling van de politie zijn maatregelen genomen voor het aantal fietsen dat op het terrein staat, veilige laadstations voor batterijen voor elektrische fietsen en voorlichting hierover. Als *best practices* worden genoemd het betrekken van bewoners bij de maaltijden, het lhbtiq+-overleg, de IND aan boord en een medewerker die verantwoordelijk is voor het dossier 'onderwijs'. Hierdoor loopt de samenwerking met het onderwijs en de inschrijving van leerlingen goed.

Gevolgen van de niet-behaalde criteria voor bewoners van de opvanglocatie
De 3 niet volledig behaalde criteria uit de humanitaire toets zijn merkbaar voor de bewoners van noodopvanglocatie Westerhoofd. Allereerst is en blijft de locatie vanwege de fysieke inrichting en ligging niet ideaal voor kinderen. De veiligheid en mentale ontwikkeling blijft volgens de JGZ een aandachtspunt en ouders van jonge kinderen maken zich er ook zorgen over. De opvang van kinderen in een tijdelijke noodopvanglocatie is suboptimaal, maar wel te verkiezen boven het meermaals verplaatsen van ouders en kinderen naar andere opvanglocaties. Het biedt mogelijkheden tot het opbouwen van een netwerk en voor de kinderen de stabiliteit van op één school te kunnen blijven.

De lange wachttijden voor de asielprocedures van de IND zorgen voor uitzichtloosheid. Positief is dat de IND in september 2024 weer op het schip de gehoren doet. Dat maakt zichtbaar dat er gewerkt wordt aan perspectief voor bewoners. Bij meerdere partners zijn er zorgen over de mentale gezondheid van bewoners bij een langer verblijf in de noodopvang of bij meerdere overplaatsingen. Het COA neemt zoveel mogelijk maatregelen, zowel qua begeleiding door de casemanagers en uitbreiding van de inzet van de praktijkondersteuner huisarts. Ook in praktische zaken zoals het programma-aanbod en de opening van de bibliotheek. Dit zijn concrete en nuttige

maatregelen, maar de uiteindelijke oplossing ligt in de realisatie van passende, duurzame opvanglocaties, het versnellen van de asielprocedures en verbeteren van de doorstroom van statushouders naar huisvesting.

Bezoek UNHCR en project tijdelijke BRP-straat opvanglocatie Westerhoofd
Medewerkers van de Hoge Commissaris voor Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR) hebben op 15 december 2023 deze opvanglocatie bezocht. Als positieve punten noemden zij de aanwezigheid van de IND op het schip, het lhbtiq+-overleg, de inzet op de toegang naar werk en de bibliotheek. Aandachtspunten waren de verblijfsduur in de opvanglocatie, inzetten op participatie, bewoners laten meebeslissen over het eten en zicht houden op kwetsbare groepen. Het COA heeft hier acties op ingezet om dit te verbeteren.
De opvanglocatie Westerhoofd heeft deze zomer dienstgedaan als tijdelijke BRP-straat.[4] Hierdoor konden mensen op deze locatie worden ingeschreven in de Basisregistratie Personen (BRP). Ingeschrevenen ervaarden het uitreiken van hun BSN als een grote stap voorwaarts. Er zijn 224 bewoners van de noodopvanglocatie Westerhoofd in de BRP ingeschreven via dit project.

Atypische vorm van opvang nodig vanwege aanhoudende knelpunten in de asielketen
De aanhoudende druk op de landelijke opvangketen heeft geleid tot de ingebruikname van atypische en suboptimale vormen van opvang. COA-noodopvanglocatie Westerhoofd is één van die voorbeelden. Bij de ingebruikname van deze locatie was al bekend en ingestemd met het feit dat deze opvanglocatie niet volledig kan beantwoorden en zal voldoen aan de daarvoor gestelde eisen voor noodopvanglocaties aan de wal van COA en de gemeente. Het college vindt het niet wenselijk dat er 3 criteria blijven bestaan waar niet volledig aan voldaan kan worden. Maar op basis van de uitkomst van de evaluatie als geheel, de inzet van het COA om samen met partners de blijven werken aan de verbetering van de kwaliteit van de noodopvanglocatie Westerhoofd en de aanhoudende druk op de asielketen, accepteert het college dat aan 3 van de 25 criteria slechts deels kan worden voldaan op deze noodopvanglocatie. Het college neemt zich daarom voor de opvanglocatie Westerhoofd te verlengen met 1 jaar tot 20 oktober 2025.

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Rutger Groot Wassink
Wethouder Opvang (MO/BW, ongedocumenteerden, vluchtelingen)

Bijlagen
1. Evaluatie op basis van de humanitaire toets uitgevoerd op de COA-noodopvanglocatie Westerhoofd (juli 2024

[4] Raadsinformatiebrief 'Verlenging BRP-inschrijving asielzoekers en statushouders in Amsterdam', d.d. 18 juli 2024.